

Als er geen zorg voorhanden is... wat zou je dan doen?

Inspiratiesessie over zorg: uitzoomen voor een breder perspectief

Welke gevolgen hebben eenzaamheid, individualisering en de prestatimaatschappij op de zorgbehoefte? Levert het rendementsdenken in publieke voorzieningen ons slaapdorpen en wantrouwen in de overheid op? Deze vragen kwamen in de inspiratiesessie *Als er geen zorg voor handen is...* binnen het thema zorg & samenleving op 19 mei naar voren. Boeiende sprekers lector Bert Wienen en onderzoeksjournalist Coen van de Ven gaven hun invalshoeken en visies op het thema. Ook gingen we met elkaar in gesprek. De eerste verkenning naar manieren om de samenleving te versterken en minder afhankelijk te zijn van 'georganiseerde zorg' leverde ook visies op als deze: **Zorg hoeft niet perse door professionals worden gegeven. En: De Friese *mienskip* is geen holle frase.**

1 op de 27 kinderen kwam 25 jaar geleden in aanraking met jeugdzorg, tegenwoordig is dit 1 op de 7. Wat is er aan de hand?, vraagt adviseur en onderzoeker op het gebied van met name Jeugdzorg en Associate Lector bij hogeschool Windesheim Bert Wienen zich hardop af. De neiging bij dit probleem is om in te gaan zoomen, bij wijze van spreken in het brein van het kind gaan kijken wat er mis is. Maar Wienen vindt vooral dat we naar de context moeten kijken: uitzoomen, de samenleving als geheel bekijken. „We zijn van een commando-samenleving waarin 'moeten' centraal staat, naar een prestatiesamenleving gegaan, waarin het om 'kunnen' gaat. Binnen de prestatimaatschappij drukt de eigen verantwoordelijkheid voor juiste keuzes, gezondheid en succes heel zwaar. Als je niet voldoet aan de norm - die steeds enger wordt - keren mensen naar binnen, voelen ze zich schuldig en komen ze niet meer van de spreekwoordelijke bank af.” Van de norm afwijkend gedrag wordt volgens hem vaak gecriminaliseerd. Mensen worden ook als niet-gemotiveerd bestempeld of het gedrag wordt gemedicaliseerd met allerlei diagnoses, zo stelt Wienen.

Community

De zorg neemt daarmee enorm toe, maar is er achterliggend niet voor een deel eenzaamheid aan de hand? Moet er nog meer zorg in de scholen komen, of zou een school weer meer een plek moeten zijn waar naast cognitieve vaardigheden ook levensvaardigheden worden geleerd, waar we ook leren verdragen? „Ik denk dat hier aanknopingspunten zijn voor zorg en samenleving.” Er is vooral behoefte aan community, die ontstaan volgens hem al als de overheid gratis lidmaatschap van

cultuur- en sportverenigingen aanbiedt. Wienen spreekt over een 'samenleving van genoeg' of een coöperatieve samenleving als ideaal. „Zo blijft de complexe zorg ook beschikbaar voor de mensen die het écht nodig hebben.”

Publieke voorzieningen

Publieke voorzieningen, zoals een huisarts, een school en een bibliotheek moeten voor iedereen toegankelijk zijn. Laten die nou vanaf de jaren tachtig sterk verminderd zijn op het platteland, vertelt onderzoeksjournalist Coen van de Ven tijdens de inspiratiesessie. Hij deed samen met Remy Koens van Follow the Money uitgebreid onderzoek naar het verdwijnen van de overheid uit de dorpen in Nederland. Startpunt was deze veelgehoorde klacht, die ze op waarheid wilden toetsen. Ze verzamelden cijfers, interviewden experts en trokken naar de randen van Nederland, waar de achteruitgang het grootst is en het snelst gaat, ook wat betreft politie en rechtspraak. In de tabel die Van de Ven toont (zie <https://www.groene.nl/artikel/hoe-den-haag-uit-nederland-verdween> voor het hele artikel in De Groene Amsterdammer) verontrustende cijfers: Noord-Friesland scoort bijvoorbeeld het hoogst wat afstanden tot zorg (huisarts en ziekenhuis) betreft, en ook de afstand tot school en bibliotheken is in Friesland hoog.

Rendementsdenken en vertrouwen

Hoe geaccepteerd het rendementsdenken is, dat de achtergrond vormt van de teruggang, merkte Van de Ven overal. „Als er niemand in de bus zit, dan is het toch zonde om die te laten rijden? Als er niemand in de bibliotheek komt, dan kost het alleen maar geld. Maar dat is omgekeerd redeneren. Het hangt allemaal met elkaar samen. Als de school sluit, komen er geen jonge gezinnen meer wonen in het dorp, kun je geen voetbalvereniging meer gaande houden enzovoorts. Het gaat om publieke voorzieningen, kun je eigenlijk nog spreken van publieke voorzieningen als die niet voor iedereen toegankelijk zijn?” Een andere vraag: moet je de overheid zien om die te vertrouwen? Daar lijkt het wel op, stelt hij vast. Aan de randen van Nederland groeit onbehagen. Het wantrouwen in de overheid is groot en er komen populistische politieke partijen op.

Nieuw denkkader

Een hoopvolle denkrichting als antwoord op de vraag: *Als er geen zorg voorhanden is... wat zou je dan doen?*, ziet ook Van de Ven in het ontstaan of terugbrengen van voorzieningen en community's. In plekken waar mensen makkelijk kunnen

binnenlopen, zoals een bibliotheek waar ook laagdrempelige zorg of ondersteuning is. Zulke initiatieven bestaan overigens al wel, zo blijkt ook uit ervaring en ideeën die deelnemers delen. Initiatieven zijn er vanuit de overheid, maar zeker ook vanuit de gemeenschap. Zo is er de Buurvrouw & Buurvrouw Bus in Leeuwarden, waar hulp wordt gekregen én geboden, allemaal op kracht van de *mienskip*. De overheid zou dergelijke initiatieven volgens Wienen het beste kunnen faciliteren, in plaats van overnemen en daardoor soms onbedoeld met regelgeving onmogelijk maken.

De komende tijd gaan we verder op verkenning binnen het thema zorg & samenleving. Met als doel een samenleving waarin iedereen mee kan doen!

Denk, inspireer en praat je mee?